

OKROGLA OBLETNICA DR. NAŠKA KRIŽNARJA

"Dajmo, fantje, gremo!" nas je pred skoraj dvema desetletjema vzpodbujal Naško Križnar, ko se nas je skupinica petih ali šestih deklet odpravila snemat na ljubljanske ulice. Vse skupaj se je dogajalo v okviru Videodelavnice, ki je bila tedaj še fakultativni predmet na Oddelku za etnologijo Filozofske fakultete.

Tako kot nas je znal s predavanji in praktičnimi vajami navdušiti za vizualno antropologijo, pa je kot mentor seminarjskih in diplomskih nalog z veliko zahtevnostjo tudi marsikoga odvrnil od nadaljnjih projektov. Izgleda, da so velik entuziazem in predanost delu po eni strani, ter visoko postavljeni kriteriji in stalno iskanje novega, boljšega značilne osebnostne lastnosti Naška Križnarja. Verjetno se prav zaradi tega kot raziskovalec zlahka postavi ob bok evropskim in svetovnim vizualnim antropologom.

Naško Križnar se je rodil med drugo svetovno vojno, maja 1943. Še danes živi na Križnarjevi ulici v Stražišču pri Kranju. S fotografijo in filmom ga je seznanil oče. Po gimnaziji je najprej študiral arhitekturo, kar izdajata njegova pisava in značilen način skiciranja, potem pa se je prepisal na etnologijo in arheologijo na Filozofski fakulteti. Vse študentsko obdobje je bil tudi aktivni član skupine OHO. Deloval je predvsem kot filmski amater in publicist in pri tem dosegel tudi lepe rezultate - nagrade za eksperimentalne in dokumentarne filme.

Leta 1972 se je zaposlil kot kustos etnolog v Goriškem muzeju v Novi Gorici in svoje filmsko znanje začel povezovati z etnološkim delom. V dobrih desetih letih je z 8-milimetrsko kamero posnel čez 30 enot vizualne etnološke dokumentacije. Leta 1975 je pri Slovenskem etnološkem društvu ustanovil Odbor za film, da bi tako med etnologi promoviral uporabo filma v etnoloških raziskavah. Sestavil je filmografijo slovenskega etnološkega filma od 1905 do 1980, ki jo je 1982 izdal v knjižni obliki in obenem v Cankarjevem domu pripravil pregled slovenskega etnološkega filma. Naslednji korak je bila ustanovitev Audiovizualnega laboratorija (AVL) pri Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU oktobra 1983. To je bila prva in dolgo časa edina profesionalna etnološka ustanova, ki se je v Sloveniji ukvarjala s preučevanjem, proizvodnjo in distribucijo audiovizualne dokumentacije.

Rezultat dvajsetletnega delovanja Audiovizualnega laboratorija (njegova gonilna sila je ves čas Naško Križnar, prvo tretjino njegovega obstoja pa je bil tudi edina v njem zaposlena oseba) je nad 650 vizualnih enot, udeležba in nekaj nagrad na festivalih etnografskega filma, množica objavljenih strokovnih člankov, referatov na konferencah in organizacija sedmih med-

narodnih posvetov na temo vizualnih raziskav. Leta 1996 je Naško Križnar doktoriral z disertacijo Izhodišča vizualnih raziskav v etnologiji, ki je izšla v knjigi Vizualne raziskave v etnologiji. Leta 1999 je AVL postal sestavni del Inštituta za slovensko narodopisje, dr. Naško Križnar pa sodelavec raziskovalnih projektov. Trenutno se posveča raziskavi vizualne proizvodnje na Koroškem in pripravi digitaliziranega video arhiva na svetovnem spletu pod imenom Vizualni krogi Slovenije. Poleg naštetega je bil od 1985 do 1990 glavni in odgovorni urednik Glasnika Slovenskega etnološkega društva. Z objavami v Glasniku in drugih tiskanih medijih je pogosto reagiral na družbene spremembe in opozarjal na politične nekorektnosti ali prostorske nesmisle.

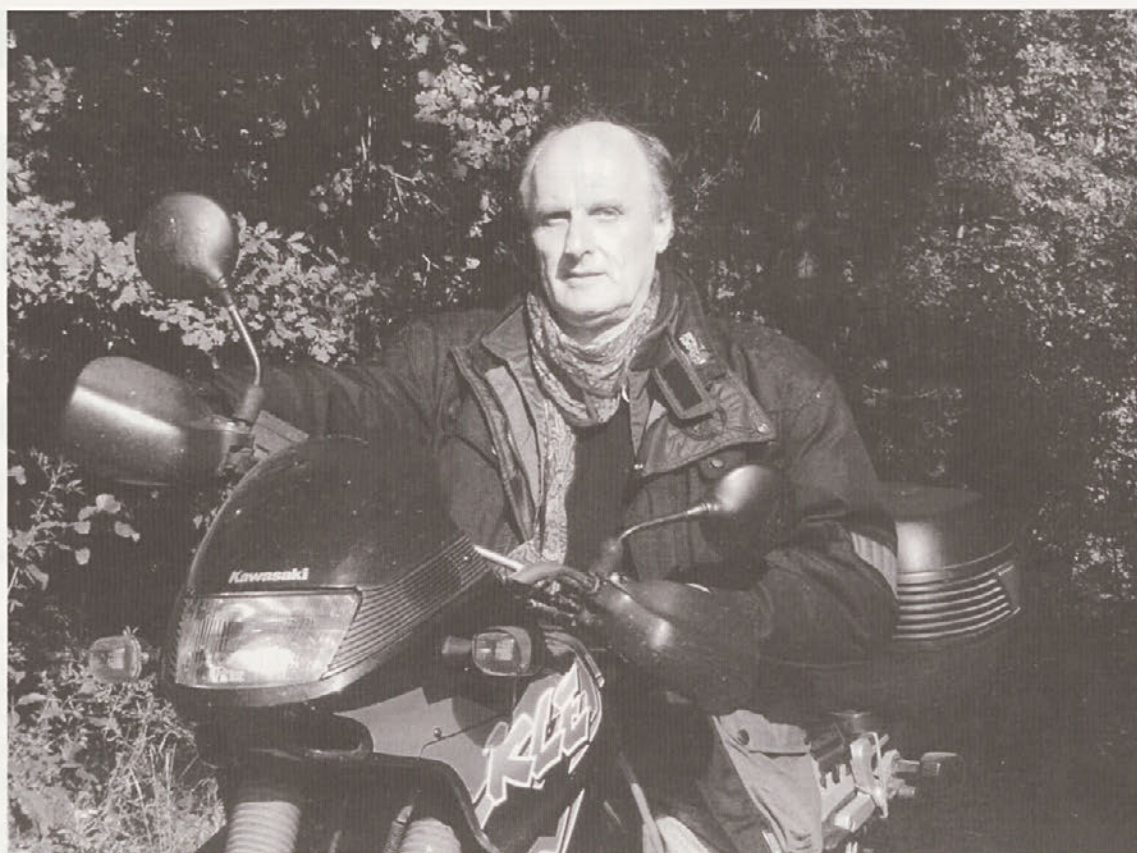
Pedagoško delo Naška Križnarja je "raslo" skupaj z njegovim strokovnim napredovanjem. V goriškem obdobju je vodil filmski krožek na osnovni šoli, kasneje je usmerjal srednješolce in študente na mnogih mladinskih raziskovalnih taborih, sprva neobvezna Videodelavnica na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo je s šolskim letom 1993/94 prerasla v obvezna predavanja Vizualna antropologija in izbirni seminar.

Pod njegovim (so)mentorstvom so nastale mnoge seminarske naloge, 7 diplomskih del in ena magistrska naloga. Zadnja leta kot gostujoči docent predava Vizualno antropologijo v okviru Medfakultetnega podiplomskega magistrskega študija na Fakulteti za družbene vede. Od leta 1997 dalje AVL vsako leto pripravlja zelo intenzivne Poletne šole vizualnega v Novi Gorici s kvalitetnimi tujimi in domačimi strokovnjaki kot mentorji. V našem prostoru pa tudi širše je to edinstvena oblika izobraževanja za etnologue (in družboslovce), ki jih zanima polje vizualnih raziskav.

Največja zasluga Naška Križnarja za etnologijo je, da je v dobrih tridesetih letih etnološki film oz. vizualne raziskave spravil v zavest etnologov, pa tudi širše javnosti. Če sta bila na začetku njegove profesionalne poti v ospredju etnološki film in vizualna dokumentacija, se je kasneje vse bolj obračal k vizualnim raziskavam. Namesto da bi z vizualijami iskal nove odgovore, jim je začel postavljati nova vprašanja. Za njegovo strokovno delovanje je značilno, da je neutrudni iskalec novih oblik, novih metodologij, novih raziskovalnih področij.

Njegov raziskovalni nemir je prav gotovo povezan tudi z iskanjem bivanjske svobode v vožnjah z motorjem, ki si ga je omislil v že zrelih letih.

Naško, čestitamo za osebni jubilej in za dvajset uspešnih let delovanja Audiovizualnega laboratorija! Pa srečno vožnjo še naprej!

Naško na motorju, posredovala Milka Olip, Inštitut Urbana Jarnika

